

SKUPŠTINA CRNE GORE

PISMO POSLANICAMA I POSLANICIMA

Podgorica, 8.12.2014.

Predmet: Povodom izvještaja o radu Tužilačkog savjeta i državnog tužilaštva

Poštovana/i,

prilikom razmatranja izvještaja o radu Tužilačkog savjeta za proteklu godinu, molimo Vas da uzmete u obzir činjenicu da Tužilački savjet nikada nije sproveo postupak utvrđivanja odgovornosti bilo kog državnog tužioca zbog nestručnog ili nesavjesnog rada koje je dovelo i do zastarijevanja krivičnog gonjenja, iako je HRA u svojim izvještajima i dopisima i Tužilačkom savjetu i Veselinu Vučkoviću koji je obavljao dužnost Vrhovnog državnog tužioca (VDT) blagovremeno ukazivala na takve slučajeve koji su se ticali kršenja ljudskih prava.

U izvještaju o radu Državnog tužilaštva za 2013, pod naslovom "Krivične prijave za djela za koja su učinioci ostali nepoznati" na strani 48, stoji frapantan podatak da je državno tužilaštvo prošle godine donijelo odluke o odbačaju 1167 krivičnih prijava, od čega čak 1134 zbog zastarjelosti krivičnog gonjenja (97%). U istom poglavlju se ukazuje da je procenat neotkrivenih učinilaca krivičnih djela čak 79,3% "uprkos evidentnim naporima policije", iz čega se može zaključiti da se za takvo stanje isključivo krivi policija, iako su državni tužioci nadležni za rukovođenje i usmjeravanje postupanja policije.¹

Takođe, u ostatku izvještaja nije naveden podatak **koliko je ukupno postupaka krivičnog gonjenja obustavljeno zbog zastarjelosti (i u odnosu na poznate učinioce krivičnih djela) kao i ko je odgovoran za nastupanje zastarelosti.**

---

¹ Za detaljniju argumentaciju ove tvrdnje pogledajte pismo Specijalnoj državnoj tužiteljki dostupno na: <http://www.hracion.org/wp-content/uploads/Pismo-specijalnoj-drzavnoj-tuziteljki-2.12.2014..pdf>

Nadamo se da ćete prilikom rasprave naći za shodno da apelujete na novoizabranog VDT-a Ivicu Stankovića da obezbijedi da se utvrde i objave razlozi nastupanja zastarjelosti krivičnog gonjenja u svakom pojedinačnom slučaju, kao i da ispuni obećanje dato u intervjuu novinaru Petru Komneniću I osnuje posebnu komisiju da ispita postupanje državnih tužilaca u spornim slučajevima na koje je posebno ukazivala HRA i drugi i tako započne proces neophodnih reformi u državnom tužilaštvu.

Smatramo da je neophodno utvrditi i objaviti razloge za nastupanje zastarjelosti u svakom pojedinačnom slučaju, i o tom podatku obavijestiti javnost, zato što visok procenat prijave odbačenih zbog toga što krivično gonjenje nije preduzeto u odgovarajućem roku ukazuje na ozbiljne propuste državnih tužilaca ili policije u odnosu na uspostavljanje vladavine prava.

Uzrok zastarjelosti krivičnog gonjenja, koja praktično znači "oprost" za učinioca krivičnog djela i promoviše nekažnjivost, može biti i korupcija u redovima državnih tužilaca, policije ili sudova. U svakom slučaju, uzroci se moraju utvrditi, sagledati i o njima obavijestiti javnost.

Tužilački savjet je prošle godine obavijestio HRA da nikada nije utvrđivao odgovornost nijednog tužioca odnosno zamjenika zbog propusta koji su doveli do nastupanja zastarelosti, jer takvih predmeta "nije ni bilo", iako je HRA još 2012. i 2013. obavijestila i v.d. VDT-a i Tužilački savjet o slučajevima u kojima je krivično gonjenje zastarjelo zbog propusta državnih tužilaca da blagovremeno i djelotvorno postupe.

Sa liste 12 neistraženih slučajeva kršenja ljudskih prava, o kojima je HRA obavijestila Tužilački savjet u maju 2012 (pismo vidite u prilogu), zastarjelo je bar njih 5:

- krivično gonjenje odgovornih za prebijanje pritvorenika u istražnom zatvoru u Podgorici 1.9.2005;
- prijetnje smrću Aleksandru Zekoviću iz 2007;
- prijave zlostavljanja pritvorenih lica u slučaju "Orlov let" 2006;
- zlostavljanje korisnika usluga JU "Komanski most" evidentirano u izvještaju Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja 2008, odnosno slučaj nestanka dvoje štićenika iz iste ustanove 2000 i 2004. godine.

Indikativan je i slučaj zastarjelosti krivičnog gonjenja u slučaju zlostavljanja Milovana Jovanovića protiv pripadnika Interventne grupe PJ Podgorica, kada je Osnovni državni tužilac tek gotovo šest godina posle događaja, 28. februara 2009, samo dva mjeseca pre nastupanja apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja, službenicima policije stavio na teret navedena krivična djela. Osnovnom sudu u Podgorici je potom samo preostalo da zbog nastupanja zastarjelosti krivičnog gonjenja donese oslobađajuću presudu za optužene policajce ("Procesuiranje mučenja i zlostavljanja u Crnoj Gori", Akcija za ljudska prava, 2013, str. 60, dostupan na [www.hraction.org](http://www.hrraction.org) u okviru publikacija).

Podsjećamo da su stručnjaci **Komiteta za sprječavanje mučenja (CPT) zaključili da istrage nisu sprovedene u skladu s međunarodnim standardima i kritikovali postupanje državnih tužilaca u predmetima:**

- 1) prebijanje pritvorenika u Istražnom zatvoru od strane specijalne jedinice MUP-a (2005);
- 2) prijava zlostavljanja lica lišenih slobode u policijskoj akciji „Orlov let“ (2006);
- 3) prebijanje Aleksandra Pejanovića u pritvorskoj jedinici u CB Podgorica (2008).

Izdvajamo komentar CPT-ja u odnosu na navedene slučajeve:

”26. Pregled dva prethodno pomenuta slučaja od strane delegacije ukazuje na to da oni nisu zadovoljili zahtjeve „djelotvorne“ istrage kako je opisana u stavu 21. Prvo, istrage ne zadovoljavaju kriterijume temeljnosti i sveobuhvatnosti, kao što se jasno vidi iz propusta da se sprovede identifikacija umiješanih lica, da se ispituju sve žrtve navodnog zlostavljanja, kao i svjedoci i da se dužna pažnja posveti medicinskim nalazima koji su u skladu sa navodima o zlostavljanju. Drugo, istrage nisu odmah pokrenute i nedostaje im ekspeditivnost. Treće, važeća pravila istrage na hitan zahtjev tužilaštva mogućeg zlostavljanja od strane policije ne osiguravaju uvijek odgovarajući nivo nezavisnosti (i institucionalne i praktične). Četvrto, nivo angažovanja navodnih žrtava i njihovih zastupnika izaziva zabrinutost u pogledu zadovoljenja zahtjeva za javnim nadzorom nad istražnim i proceduralnim radnjama. U svijetlu prethodno iznesenog, KPM preporučuje da se odmah preduzmu koraci kako bi se osiguralo da sve istrage o slučajevima koji uključuju navode o zlostavljanju u potpunosti ispunjavaju kriterijume “djelotvorne” istrage predviđene Evropskim sudom za ljudska prava. Komitet bi želio da bude informisan o ishodu dva slučaja iz stavova 23 i 24. Dalje, Komitet poziva crnogorske vlasti da preduzmu korake kako bi javnosti pružili informacije o ishodu istraga povodom pritužbi zbog zlostavljanja od strane policije kako bi se izbjeglo eventualno stvaranje percepcije o nekažnjivosti”.²

Podsjećamo na analizu CPT postupanja nadležnog državnog tužioca u predmetu zlostavljanja Aleksandra Pejanovića:

“U toku posjete 2013, delegacija je ispitivala jedan poseban slučaj koji se tiče navodnog prebijanja osobe X u novembru 2008. u podgoričkoj policijskoj pritvorskoj jedinici. Policija je X lišila slobode 30. oktobra 2008, nakon njegovog učestvovanja u masovnim protestima u Podgorici, i prebacila ga u policijsku pritvorsku jedinicu poznatu kao “Betonjerka”. Prema različitim svjedočenjima, neidentifikovana grupa od deset maskiranih policajaca iz specijalne interventne jedinice ušla je u njegovu ćeliju dva puta (između 31. oktobra i 2. novembra 2008) i izložila ga udarcima nogama, rukama i palicama. Pregledan je od strane doktora nakon izlaska iz policijskog pritvora 5. novembra 2008. i kombinacija 19 težih i lakših povreda je zabilježena na njegovom cijelom tijelu (što je kasnije potvrdio i sudski forenzičar). Državni tužilac u Podgorici inicijalno je pokrenuo istragu 6. novembra 2008. i podigao optužnicu 1. septembra 2009. za mučenje i zlostavljanje protiv 6 policajaca koji su bili na dužnosti sa zadacima čuvanja u pritvorskoj jedinici tokom perioda kada je X bio u policijskom pritvoru. Tokom suđenja u Osnovnom sudu u Podgorici, jedan od optuženih policajaca je izjavio da je mučenje X “naručeno sa vrha” i da je u dva navrata izvršeno od strane neidentifikovanih članova interventne policije. **Državni tužilac je tražio od direktora policije 15. juna 2010, i u dva navrata direktno i od samog premijera, da dostave imena policajaca iz interventne jedinice policije koji su bila na dužnosti 31. oktobra i 2. novembra 2008. Međutim, delegacija je obaviještena od strane državnog tužioca da nije dobio odgovor na ove zahtjeve. I, koliko je delegacija mogla utvrditi, sve je ostalo na tome.**

---

² IZVJEŠTAJ CRNOGORSKOJ VLADI O POSJETI CRNOJ GORI EVROPSKOG KOMITETA ZA SPRJEČAVANJE MUČENJA I NEČOVJEČNOG ILI PONIŽAVAJUĆEG POSTUPANJA ILI KAŽNJAVANJA (CPT) OBAVLJENOJ OD 15. DO 22. SEPTEMBRA 2008, Strazbur, 2. april 2009.

Komitet je takođe primijetio da je Unutrašnja kontrola policije (UK) zaključila u martu 2009. da nijedan od policajaca uključen u navodno prebijanje X nije prekoračio svoja ovlašćenja. Očigledno, navedeni zaključci kao i **nespremnost visokih zvaničnika da obezbijede tužilaštvu informacije koje su neohodne za krivičnu istragu su izuzetno zabrinjavajući. Istovremeno, može se postaviti pitanje da li je tužilaštvo imalo drugačija sredstva na raspolaganju da bi pribavilo potrebne informacije (npr. izdavanjem naloga za pretres).** CPT bi želio da dobije detaljne informacije od crnogorskih vlasti po ovom pitanju.”³

Vlada nije obezbijedila detaljnije informacije koje je CPT tražio.

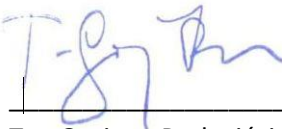
Iako je Tužilački savjet nadležan da disciplinski kazni, ili čak razriješi državnog tužioca, do danas nijedan takav postupak nije pokrenut pred tim tijelom protiv nekog državnog tužioca zbog nedjelotvornog rada u slučajevima kršenja ljudskih prava – u ovima koji su navedeni, ili bilo kojim drugim. Nadležni da pokreću postupak utvrđivanja odgovornosti bili su tužioci u odnosu na svoje zamjenike, odnosno neposredno viši tužioci za osnovne tužioce, a u svakom slučaju Vrhovni državni tužilac. Ministar pravde, koji je imao predstavnika u Tužilačkom savjetu, bio je ovlašćen da pokrene postupak utvrđivanja odgovornosti VDT-a, do izmjena zakona u septembru 2013. (sada je nadležna sjednica Vrhovnog državnog tužilaštva).

U međuvremenu su dosadašnji šefovi državnih tužilaštava ponovo imenovani na te funkcije, na mandat od pet godina. Svaki čelnik tužilaštva je bio u obavezi da pokrene postupak protiv svog zamjenika koji nestručno obavlja tužilačku funkciju, što nijedan od njih nije učinio, iako ovi slučajevi govore u prilog nestručnosti ili nedostojnosti pojedinih tužilaca da efikasno sprovedu istrage u predmetima kršenja ljudskih prava.

Pozivanje državnog tužilaštva na to da u pojedinim predmetima policija nije postupala po nalogu tužilaštva, što ih je onemogućavalo da sprovedu djelotvornu istragu, nije opravdanje za tužilaštvo, jer su državni tužioci imali i imaju mehanizme kojim su mogli da „primoraju“ policiju da radi svoj posao, da su to i htjeli.

Očekujemo od gospodina Ivica Stankovića, VDT-a i predsjednika Tužilačkog savjeta, da pokrene postupak utvrđivanja odgovornosti onih tužilaca koji su sprovodili nedjelotvorne istrage u slučajevima kršenja ljudskih prava i time započne proces reformi u Državnom tužilaštvu Crne Gore.

Hvala na pažnji,

Tea Gorjanc-Prelević, izvršna direktorica

³ Izvod iz izvještaja CPT-a o posjeti Crnoj Gori 2013, tačka 20. Izvještaj nije zvanično preveden, a u originalu na engleskom jeziku dostupan je na linku: <http://www.cpt.coe.int/documents/mne/2014-16-inf-eng.pdf>